

ÁLLOMÁS

SALAMON PÁL TÉVÉJÁTÉKA

Ha egy jelentéktelen szerzőcske kicifrázza a lapos mondókáját, még csak hagyján, mert az inaszakadt nagyotakarás legalább nevetséges. De ha egy tehetséges író valami épkezlábat nyakatekertten igyekszik kifejezni, az fájdalmas. Példa rá Salamon Pál tévéjátéka, az Állomás.

A kis dráma konfliktushelyzete: a tetre-készség és a tehetetlenség, a kockázatás és a lapító meghunyászkodás összeütközése, ha újnak nem nevezhető is, újra meg újra ábrázolható, mert a vallóság is folyvást megismétli. A környezet és az időpont, ahol és amikor a történet játszódik: egy vasúti csomópont és a háború végső krízise, önmagában is elég feszült ahhoz, hogy tektonikus talaja lehessen egy drámanak. Az író azonban — valószínűleg azért, mert maga sem érzi eléggé újnak, a sajátjának, eredetinek a témát — ebbe a természetes drámai erőterbe belemesterkedik egy természetellenesen működő szerkezetet, külön automatizmust, amelyről a téma sem drámaibb nem lesz, sem újszerűbb, csak áttelkinthetetlenül bonyolult és elvont, helyenkint egyenesen érthetetlen. Salamon Pál egyszerű vas-

úti csomópontján szellemvonalatok közlekednek.

Szellemvonalat a szellemvonalat az utasok teszik, a drámai történet furcsa árnyalakjai. Elsősorban a történet középpontjában álló őrmester. Nem attól árnyék ez a figura, hogy a tetetett örültsége homályos, hanem attól, hogy az épelméjűsége tébolygó. Nagyszerűen kiélezett, épkezláb, eredeti és erős írói figurateremtésre

valló szarkazmusán, logikáján át-átútnak olyan badar, zavart vonások, amelyek a józan cselekvéseinek is ki-kitekerik a nyakát. Mintha egy határozott, energikusan meghúzott felkiáltójelet valamely ismeretlen, mesterségesen gerjesztett görcs minduntalan kérdőjelle csavarna. De ilyen meg-görbítésben ráng az őrmester ellenjátékosa, az állomásfőnök alakja is: hol valami humanizmus csikarja, hol valami embertelen közöny. S tisztázatlan a köztük álló nőalak is: nem derül ki, hogy amit tesz, azt a női minigyműködése teteti-e vele, vagy az észjárása? a mája fehére, vagy az etikája? A leg-egyértelműbben a dráma szereplői közül egy fasiszta tiszt viselkedik s éppen mert ez a figura a legegységesebb, ő

a legtöbbbrétű is, míg a többiek csak túlbonyolítottak.

Ilyenformán csak sejtethető — elég nagy nézői erőfeszítéssel megsejtethető csak — Salamon Pál tévéjátékának cselekménye is, s még ennél is nehezebben kibogozható a tartalma. Az viszont még ebből az extravagánsan működő szerkezetből is világosan ki-hallható, hogy írói műben jár, ketyeg, perceg és üt, ha össze-vissza is. Jó, hogy ezzel a munkájával igen tehetségesen jelentkező, új rendező, Edelenyi János nem a tévéjáték különcködéseire építette az előadást, hanem a csakugyan drámai alapjaira, s nem a szellemvonal menetrendjéhez igazodott.

Amennyire csak módjuk volt rá, a kítűnő színészek: Gábor Miklós, Mensáros László, Vass Éva is ki-kihessegették szerepükből az árnyakat, a tisztet játszó Bozók István pedig végigélte az egyetlen valóságos alak teljes karakterét. Őszintén remélhető, hogy ez a téves vágányra futott televízió-dráma csak egy állomásra és nem a végállomásra juttatta Salamon Pál drámaírói kedvét.

MÁTRAI-BETEGH
BÉLA